

skal sælges, kan der ogsaa tænkes Omstændigheder, under hvilke Prioritetsforholdene kunne sættes Bænkstueligheder. Men derved tror jeg, som antydet, at der ad Lovgivningsveien ikke lader sig gjøre Andet, end hvad der er gjort i det foreliggende Lovforslag, nemlig at give Eieren Frihed til at bestemme Udbetalingen saa stor, som han vil, og derefter at komme overens med sine Kreditorer.

Udsig. Da jeg agter at stemme for denne Sags Overgang til 2den Behandling, finder jeg mig opfordret til at udtale et Par Ord om Forholdet mellem denne Afstemning og min Stilling, som Medunderskriver af den Betænkning, der blev afgiven af Landstingets Udvalg ifjor i Fæstesagen. Jeg bruger Udtrykket „Medunderskriver“, uden at lægge nogen Bægt paa den Andel, jeg har havt i dens Affattelse, fordi jeg altid har opfattet det saaledes, som om det var Heres sælske Tanker, jeg gav Ordet i denne Betænkning, og som om i alt Fald Hovedtanken i den maatte senere kunne paaberaabes som en Tanke, der i ethvert Tilfælde dengang har været delt af det Flertal, som underskrev den. Jeg vedskender mig nu, ligesom dengang jeg underskrev denne Betænkning, at det er min Overbevisning, at et hykketsjæmhelst Indgreb i Eiendomsforholdene mellem Mand og Mand er et Skridt, som enhver Lovgivningsmagt til det Overste maa betænke sig paa at gjøre. Jeg vedskender mig ogsaa, at Tilstedeværelsen af en Statsnødvendighed for at bringe Fæstevæsenet her i Landet til saaledes at forsvinde, at der ikke bliver noget Spor deraf tilbage, formaar jeg ikke at anerkende. Jeg vedskender mig ligeledes, at der derhos er al Grund til at antage, at naar Forholdene udvikle sig under den nu bestaaende Lovgivning, maa Fæstevæsenet inden ikke lang Tid ifølge Forholdenes egen Magt svinde ind til en ren Ubetydelighed. Jeg er ogsaa fremdeles af den Mening, at, dersom man ikke bestomindre vil anvende Lovforanstaltninger for at paaffynde Fæstevæsenets Overgang til Selveiendom, er det langt at foretrække for at skride til en direkte Tvang at anvende saadanne Foranstaltninger, som ere rettede paa ad

indirekte Veie at fremkalde Motiver for Gods-eierne til at fremkomme med antagelige Salgstilbud. Jeg vedskender mig endelig endnu, hvad saadanne indirekte Midler angaar, at jeg fremfor at skride til en direkte Tvang endog vilde foretrække, at man anvendte Statens Beskæftningsmyndighed til at fremkalde deslige frivillige Salgstilbud; jeg vilde finde det langt mindre betænkeligt end det, der af saa Mange er paataent, om man fastsatte en forskjellig Hartfornsbekæftning for Hartfornet paa de Godser, hvor Godseieren viste sig villig til at sælge, og paa de Godser, hvor Godseieren ikke viste sig villig dertil. Det maa imidlertid erkjendes, at disse Tanker, som jeg her har nævnt, og som indeholdtes i Udvalgsbetænkningen fra ifjor, ikke kunne paaberaabes som Noget, der er billigt fra Landstingets Side. Udvalgets Forslag til en Dagsorden blev jo taget tilbage af Udvalget selv, og derimod blev der vedtaget en anden Dagsorden, der var affattet i saa almindelige Udtryk, at jeg tror, at man ikke siger noget Urigtigt, naar man siger, at det i Virkeligheden saa at sige Sinet lader sig slutte af dens Vedtagelse. Saameget mindre lader der sig Noget slutte deraf, som der, hvad der allerede er yttret af den ærede Forslagsstiller ved en tidligere Leilighed, kan siges i Grunden at have været Enstemmighed om denne Dagsorden, idet jo de, der stemte imod den, ganske vist ene og alene stemte saaledes, fordi de ønskede Vedtagelsen af det Lovforslag, som Dagsordenen søgte at fjerne. Senere er der nu kommet et nyt Moment til, det er Landstingets Afstemning i Behns- og Stambussagen iaar. Det er en Afstemning, som jeg for mit Vedkommende ikke kan undre mig over, man fra mange Sider tillægger en ikke liden Betydning, klar og tydelig er jo imidlertid Betydningen af denne Afstemning ingenlunde, og derfor kan det heller ikke undre mig, at den ærede Forslagsstiller har ment, at der vil være Opfordring til at fremkalde en klarere og tydeligere Udtalelse af Landstinget om, hvorledes det stiller sig tilgævefor det Princip, der jo er det selles for det nu foreliggende Forslag og det, der ifjor indkom til os fra Folkethinget — thi jeg ser ikke rettere, end at Hovedprincippet for begge